

Katarzyna Kosińska

Recenzja książki Małgorzaty Łobacz i Anety Paszkiewicz "Osoba z niepełnosprawnością intelektualną w dobie globalizacji", Wyd. KUL, Lublin 2015

Scientific Bulletin of Chełm - Section of Pedagogy nr 1, 199-201

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**RECENZJA KSIĄŻKI MAŁGORZATY ŁOBACZ I ANETY PASZKIEWICZ
OSOBA Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ W DOBIE GLOBALIZACJI,
WYD. KUL, LUBLIN 2015**

KATARZYNA KOSIŃSKA

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie (Poland)

Niepełnosprawność w kontekście przemian cywilizacyjnych dokonujących się, nie tylko w sferze bytu realnego, ale też duchowości człowieka. Zagadnienia poruszane w książce Anety Paszkiewicz i Małgorzaty Łobacz dotyczą rzeczywistości funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością intelektualną w aspekcie etycznym, prawnym, teologicznym, pedagogicznym i socjologicznym. Mocne argumenty, wskazujące w głównej mierze na problem naszego (czyli osób w normie umysłowej) postrzegania i relacji z niepełnosprawnością, wyznaczają jej dość niekorzystne miejsce we współczesnych realiach.

Autorki wyraźnie akcentują odejście od fundamentalnych wartości człowieczeństwa na rzecz łatwości i przyjemności życia doczesnego, czego konsekwencją jest próba decydowania o szansach i możliwościach istnienia człowieka. W myśl takiej koncepcji niepełnosprawności jako balastu, pojawiają się pytania: A co z człowiekiem? Jego godnością? Godnością tych, którzy podejmują trud relacji z drugim człowiekiem, też tym ułomnym, oraz tych, którzy tej ułomności bezpośrednio doświadczają. Podczas lektury czytelnik nie dostaje gotowych odpowiedzi. Głęboko wartościujące sądy skłaniają do refleksji nad istotą człowieczeństwa w obliczu niepełnosprawności: „Paradoksalnie, niepełnosprawność intelektualna – kojarzona najczęściej z cierpieniem, krzywdą, odrzuceniem i innymi trudami życia – stanowi szansę w dzisiejszym, globalnym społeczeństwie na uczynienie go bardziej ludzkim. Ludzie z niepełnosprawnością intelektualną dalecy są bowiem od lansowanych współcześnie relatywnych wartości (...). Oni wybierają proste wartości, ale zarazem najwyższe autoteliczne (...). Spotkanie z osobą niepełnosprawną intelektualnie stanowi ważne doświadczenie uświadamiające egzystencjalną kruchość każdej osoby ludzkiej.” (s. 8).

Praca składa się z jedenastu rozdziałów, które wzajemnie się uzupełniają, jednakże można zauważyć powtarzające się treści. Całość została głęboko osadzona w personalistycznej

koncepcji człowieka i skonfrontowana z realiami współczesnego globalizmu. Jak piszą autorki, książka ma pobudzać do refleksji nad wartością życia ludzkiego, zwłaszcza doświadczonego brakiem w sferze intelektu.

Miejsce osoby niepełnosprawnej w globalnej rzeczywistości to zagadnienie jednego z rozdziałów. Jego wyznacznikiem jest „widzialność”, czyli obecność osób niepełnosprawnych w poszczególnych sferach życia – społecznego, kulturalnego, edukacyjnego i in. Postęp cywilizacyjny, oprócz niezaprzeczalnych sukcesów, ma też zdecydowanie negatywny wymiar, na który autorki zwracają uwagę w kilku miejscach książki. Mianowicie, ingerencję naukową w możliwości poczęcia i rozwoju życia ludzkiego, co wg autorek jest sprzeczne z wartościami prezentowanymi przez nasze społeczeństwo, w dużej mierze katolickie.

Istota niepełnosprawności intelektualnej, sposób funkcjonowania psychofizycznego, możliwości poznawcze kreujące relacje z otaczającym światem ukazane zostały w kolejnym rozdziale. Autorki w sposób konkretny i całościowy nakreśliły obraz upośledzenia umysłowego, popierając go licznymi klasyfikacjami i definicjami. Na uwagę zasługuje fakt, iż niepełnosprawność intelektualna przedstawiona została jako stan bardzo różny z uwagi na czynniki wywołujące, dodatkowe sprzężenia, możliwości stymulacji i wsparcia rozwoju. Jednakże bez względu na jakość funkcjonowania, głębokość dysfunkcji – godność osoby ludzkiej pozostaje nienaruszona. I to jest dominujące stwierdzenie, powtarzające się w kolejnych częściach książki, która zawiera pogłębioną analizę aksjologicznych wartości życia ludzkiego, wyznaczających jakość naszego człowieczeństwa w kontekście postaw, relacji wobec osób z dysfunkcjami, ograniczeniami w sferze psychofizycznej.

Wolność, rozumność, cielesność i właśnie godność człowieka to wartości, które powinny w sposób szczególnie kształtować nasze postawy jako osób zdrowych, szczególnie wobec najbardziej potrzebujących, chorych, ułomnych. To one wyznaczają podmiotowość tych relacji, nie pozwalając na instrumentalne traktowanie niepełnosprawności w kategorii „problemu”. Czy współczesne społeczeństwo tak dalece zaawansowane w postępie cywilizacyjnym, gdzie coraz częściej istotne jest mieć niż być, jest gotowe na taką refleksję? Czy jest w stanie dostrzec w „problemie niepełnosprawności” istotę człowieczeństwa, jego wartości? Czy nie ingerujemy zbyt daleko, posługując się zdobyczami nauki? Te i wiele podobnych pytań nasuwa się w trakcie lektury autorstwa Paszkiewicz i Łobacz.

Autorki podjęły się dokonania analizy roli, jaką pełnią media w kreowaniu wizerunku osoby niepełnosprawnej intelektualnie. Podjęte zostały również zagadnienia natury prawnej dotyczącej niepełnosprawności oraz stanowiska Kościoła, który ukazuje fenomen niezwykłości ponoszenia trudu ułomności i jednocześnie piękna nieskazitelnego życia duchowego. „Troska

Kościola o osoby z niepełnosprawnością intelektualną przejawia się nade wszystko w przekazywaniu prawdy dotyczącej tych osób jako wyjątkowych świadków człowieczeństwa. One bowiem uczą prawdziwej miłości, dalecy są od przemocy i agresji, swoim życiem odsłaniają autentyczne wartości, jak: solidarność, bezinteresowność i otwartość na drugiego, szczerść i zaufanie, o których wielu coraz częściej zapomina” (s. 83). Jednakże znaczna część recenzowanej książki poświęcona została problemom aksjologicznym z zakresu niepełnosprawności intelektualnej, takim jak: wartość i podmiotowość życia ludzkiego, etyczne aspekty badań prenatalnych. Zaś ostatni rozdział, jak piszą autorki, jest swoistym zaproszeniem czytelnika do przewycięzania stereotypów i uprzedzeń wobec osób doświadczonych niepełnosprawnością w sferze intelektu. Ponadto zawiera wyraźne stwierdzenie, iż życie ludzkie jest wartością fundamentalna samą w sobie i nie podlega żadnej decyzyjności.

Próba wieloaspektowego ujęcia problematyki niepełnosprawności we współczesnym świecie w analizowanej publikacji została zdominowana rozważaniami dotyczącymi duchowej wartości człowieka oraz wymiaru jego człowieczeństwa w obliczu ułomności właśnie. Jednak są to refleksje, które w sposób szczególny skłaniają do przemyśleń i zastanowienia się, w jakim miejscu sami się znajdujemy.

Podsumowując, należy powtórzyć, że książka *Z niepełnosprawnością intelektualną w dobie globalizacji* to pozycja niezwykle ciekawa i godna polecenia, zarówno jako doskonałe opracowanie merytoryczne, jak i też – ze względu na szeroki zakresu ujęcia tematu – kompendium interesujące dla dużego grona odbiorców.